

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2021 m. gruodžio 9 d.¹

Byla C-530/20

**SIA „EUROAPTIEKA“,
dalyvaujant
Ministru kabinets**

[*Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) pateiktas prašymas priimti
prejudicinį sprendimą]

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Žmonėms skirti vaistai – Vaistų reklama –
Reklama, skatinanti pirkti vaistą, pagrindžiant tokio pirkimo būtinybę vaisto kaina –
Specialus pardavimo pasiūlymas arba vaisto pardavimas nurodant, kad vaistas parduodamas kartu
su kitais vaistais (įskaitant už mažesnę kainą) ar produktais“

I. Įvadas

1. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2001/83/EB² nuostatas, ar, atsižvelgiant į šia direktyva atlikto suderinimo pobūdį ir apimtį, valstybė narė gali uždrausti platinti informaciją, skatinančią pirkti vaistus ne tik tuo atveju, kai ji susijusi su konkrečiu vaistu, bet ir tais atvejais, kai ji susijusi su nereceptiniais vaistais apskritai.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

2. Direktyvos 2001/83 86–100 straipsniai dėl vaistų reklamos yra įtraukti į šios direktyvos VIII ir VIII a antraštinės dalis, vadinamas „Reklama“ ir „Informacija ir reklama“.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27 dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, 2001, p. 67), iš dalies pakeista 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27/EB (OL L 136, 2004, p. 34) (toliau – Direktyva 2001/83).

3. Šios direktyvos 86 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šioje dalyje vaistų reklama – tai bet kokia forma teikiama informaciją apie vaistus, einant į žmonių namus ar įstaigas, pirkėjų paieškos veiklą ar siūlomas paskatas, skatinančias vaistų skyrimą, tiekimą, pardavimą ar vartojimą, ypač:

– vaistų reklamą visuomenei,

<...>“

4. Šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad „vaistų reklama skatina protingai vartoti vaistus, pristatydamą juos objektyviai, nepervertindama jų savybių ir neklaidinant“.

5. Tos pačios direktyvos 90 straipsnyje nurodytas elementų, kurie negali būti įtraukiami į visuomenei skirtą vaistų reklamą, sąrašas.

B. Latvijos teisės aktai

6. 2011 m. gegužės 17 d. *Ministru kabineta noteikumi Nr. 378 Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus* (Vyriausybės nutarimas Nr. 378 dėl vaistų reklamos sąlygų ir tvarkos, kuriomis vaistų gamintojams leidžiama teikti gydytojams nemokamus vaistų pavyzdžius) (*Latvijas Vēstnesis*, 2011, Nr. 78; toliau – ginčijama nuostata“) 18.12 punkte nurodyta:

„Draudžiama į visuomenei skirtą vaisto reklamą įtraukti informaciją, skatinančią jį pirkti, grindžiant tokio pirkinio būtinybę vaisto kaina, skelbiant apie specialų pardavimo pasiūlymą arba nurodant, kad vaistas parduodamas kartu su kitais vaistais (įskaitant sumažintą kainą) arba produktais.“

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, procesas Teisingumo Teisme ir prejudiciniai klausimai

7. Bendrovė SIA „EUROAPTIEKA“ yra Latvijoje įsteigta bendrovė, vykdanči farmacinę veiklą ir priklausanti bendrovių grupei, turinčiai vaistinių ir mažmeninių vaistų platinimo bendrovių tinklą šioje valstybėje narėje. Pagal Latvijos teisę vaistinės turi teisę tiekti ne tik vaistus, bet ir kitus produktus.

8. 2016 m. kovo mėn. EUROAPTIEKA savo internetinėje svetainėje ir mėnesiniame leidinyje paskelbė apie 15 % nuolaidą visiems vaistams perkant bent tris produktus.

9. 2016 m. balandžio 1 d. sprendimu *Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa* (Sveikatos inspekcijos vaistų kontrolės skyrius, Latvija) remdamasi ginčijama nuostata, uždraudė EUROAPTIEKA skelbti šią nuolaidą siūlančią reklamą (toliau – 2016 m. balandžio 1 d. sprendimas).

10. EUROAPTIEKA pateikė konstitucinį ieškinį priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui dėl ginčijamos nuostatos atitikties Latvijos Konstitucijos 100 ir 105 straipsniams (juose atitinkamai įtvirtinta saviraiškos laisvė ir teisė į nuosavybę) ir SESV 288 straipsnio trečiai pastraipai; 2020 m. pradėta konstitucinio ieškinio nagrinėjimo procedūra.

11. Grįsdama savo ieškinį EUROAPTIEKA nurodė, kad ginčijamoje nuostatoje įtvirtintas draudimas taikomas ne tik konkretaus vaisto, bet visai vaistų reklamai. Taigi, ši nuostata ribotą bendrovės teisę reklamuoti visuomenei savo prekės ženklą, padaryti jį labiau žinomą ir uždrausti informuoti vartotojus apie jiems siūlomų prekių pardavimo sutarties sąlygas. Vadinasi, ši nuostata sumažino nuolatinių vaistinių klientų skaičių ir taip pažeidė bendrovės nuosavybės teisę, nes klientai turi būti laikomi turtu, kaip tai suprantama pagal 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos protokolo Nr. 1 1 straipsnį.

12. Atsižvelgdama į ieškinio nuostatą, kuria grindžiami prejudiciniai klausimai, EUROAPTIEKA teigė, kad įstatymų leidėjas nesuteikė vyriausybei įgaliojimų priimti tokių nuostatų, kokios yra ginčijamos, Direktyvai 2001/83 įgyvendinti. Iš tiesų ši direktyva būtų taikoma ne visai farmacijos sektoriaus ar apskritai vaistų reklamai, o būtent tam tikrų vaistų reklamai. Be to, minėtoje direktyvoje numatytas visiškas vaistų reklamos srities suderinimas ir valstybėms narėms neleidžiama savo teisės aktuose numatyti papildomų reikalavimų. Priimdama ginčijamą nuostatą vyriausybė išplėtė tos pačios Direktyvos 90 straipsnyje pateiktą draudžiamų reklamos formų sąrašą ir taip pažeidė SESV 288 straipsnio trečią pastraipą.

13. Vyriausybė teigė, kad tai, jog ginčijamoje nuostatoje įtvirtinti griežtesni reikalavimai vaistų reklamai, nereiškia, kad ji viršijo įstatymų leidėjo suteiktus įgaliojimus Direktyvos 2001/83 nuostatoms įgyvendinti. Šioje direktyvoje sąvoka „vaistų reklama“ turi būti aiškinama plačiai. Pagal šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalį būtų draudžiama bet kokia reklama, skatinanti vaistus vartoti neprotingai; šis draudimas taikomas bet kurių vaistų vartojimui.

14. Remdamasis Sprendimu *Gintec*³ prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog Direktyva 2001/83 buvo visiškai suderinta vaistų reklamos sritis, tačiau aiškiai išvardijo atvejus, kai valstybėms narėms leidžiama priimti nuostatas, nukrypstančias nuo minėtoje direktyvoje patvirtintų taisyklių. Šis teismas mano, kad ginčijama nuostata turi būti laikoma reglamentuojančia „vaistų reklama“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Be to, minėta direktyva nedraudžia ginčijamos nuostatos, nes joje numatytas draudimas atitinka Direktyvos 2001/83 tikslus.

15. Atsižvelgiant į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies, 87 ir 90 straipsnių aiškinimo.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Direktyvos 2001/83 89 straipsnio 1 dalies b punkto pirmą įtrauką bet kokioje vaisto reklamoje, jei reikia, turi būti nurodytas jo bendrinis pavadinimas. Tuo remiantis galima daryti išvadą, kad tik konkrečių vaistų reklama yra „vaistų reklama“, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ginčijama nuostata nereikalauja įtraukti specifinės informacijos apie vaistus, kaip antai pavadinimo, bet pagal ją draudžiama jų reklamoje pateikti tam tikrą informaciją, visų pirma susijusią su vaistų kaina. Kadangi šioje nuostatoje reglamentuojama ne informacija apie pačius vaistus ar jų pavadinimas, o informacija apie kainą, joje nurodyta veikla gali būti laikoma ne reklama, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2001/83, bet informacijos pateikimo forma, todėl ši nuostata nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.

³ 2007 m. lapkričio 8 d. sprendimas (C-374/05, EU:C:2007:654, 20 ir 37 punktai).

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ginčijama nuostata įtvirtina draudimą, neatitinkantį nė vienos iš Direktyvos 2001/83 90 straipsnyje numatytų draudžiamų reklamos formų. Kyla klausimas, ar valstybės narės turi teisę išplėsti šioje nuostatoje išvardytų draudžiamų reklamos formų sąrašą. Nacionalinis teismas pažymi, kad šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalis, atsižvelgiant į jos 45 konstatuojamąją dalį, gali būti aiškinama kaip leidžianti valstybėms narėms uždrausti bet kokią akivaizdžiai perteklinę ir neapgalvotą vaistų reklamą, galinčią savaime paveikti visuomenės sveikatą.

19. Šiomis aplinkybėmis *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) 2020 m. spalio 6 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2020 m. spalio 20 d., nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar veikla, kuri nurodoma ginčijamoje nuostatoje, laikytina vaistų reklama, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/83 VIII antraštinę dalį „Reklama“?
2. Ar Direktyvos 2001/83 90 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamas valstybės narės teisės aktas, kuris išplečia draudžiamų reklamos formų sąrašą ir nustato griežtesnius apribojimus, nei aiškiai numatyti šiame 90 straipsnyje?
3. Ar laikytina, kad pagrindinėje byloje aptariamam teisės aktu apribojama vaistų reklama siekiant skatinti protingai vartoti vaistus, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 3 dalį?“

20. Rašytines pastabas pateikė EUROAPTIEKA, Latvijos, Graikijos, Lenkijos vyriausybės ir Europos Komisija. Teisingumo Teismo posėdžio nebuvo surengta.

IV. Analizė

A. Dėl ginčo pagrindinėje byloje dalyko

21. Iš kai kurių šalių pareiškimuose esančių ištraukų galima manyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas 2016 m. balandžio 1 d. sprendimo, kuriuo EUROAPTIEKA buvo uždrausta platinti pagrindinėje byloje nagrinėjamą reklamą, teisėtumas pagal Latvijos Konstituciją ir Sąjungos teisę.

22. Vis dėlto neatrodo, kad EUROAPTIEKA ieškinys prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme būtų susijęs su šio sprendimo teisėtumu.

23. Būtent ginčijamos nuostatos atitiktį Latvijos Konstitucijai ir Sąjungos teisei ginčija EUROAPTIEKA šiuo ieškiniu, pareikštu praėjus keleriems metams po 2016 m. balandžio 1 d. sprendimo, priimto remiantis ginčijama nuostata.⁴

⁴ Tiesa, šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą teiginys, kad „pagrindinėje byloje nagrinėjama reklama nėra susijusi su vaisto pavadinimu“, leidžia manyti, kad būtent 2016 m. balandžio 1 d. sprendimo teisėtumas yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamos bylos dalykas. Vis dėlto negalima atmesti galimybės, kad ši ištrauka yra tik argumentų, pateiktų EUROAPTIEKA konstituciniame ieškinyje, pakartojimas. Vadinasi, po šios ištraukos esančiame sakinyje teigiama, kad būtina išnagrinėti, ar ginčijamoje nuostatoje numatyta veikla gali patekti į Direktyvos 2001/83 taikymo sritį. Be to, EUROAPTIEKA savo rašytinėse pastabose teigia, kad, kai teismas turi priimti sprendimą dėl konstitucinio ieškinių, jis teikia didelę reikšmę bylos aplinkybėms, kuriomis remiantis ginčijama nuostata buvo pažeistos pareiškėjo pagrindinės teisės. Vis dėlto neatrodo, kad tam tikros reikšmės suteikimas šioms bylos aplinkybėms leistų abejoti pagrindinės bylos dalyku. Be to, savo rašytinėse pastabose EUROAPTIEKA remiasi galutiniu *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) sprendimu, priimtu su ja susijusioje administracinėje byloje. Šios pastabos gali reikšti, kad skundas dėl 2016 m. balandžio 1 d. sprendimo buvo galutinai išspręstas Aukščiausiajame Teisme. Beje, tokios nuomonės laikėsi Komisija savo rašytinėse pastabose.

24. Darytina išvada, kad Direktyvą 2001/83 reikia aiškinti atsižvelgiant ne į EUROAPTIEKA veiksmus, bet į ginčijamos nuostatos norminį turinį aiškinant Direktyvą 2001/83.

25. Dėl paaiškinimų, kuriuos reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kad jis galėtų priimti sprendimą dėl ginčijamos nuostatos suderinamumo su Sąjungos teise, atsižvelgiant į motyvus, dėl kurių šis teismas suabejojo Direktyvos 2001/83 aiškinimu, ir į EUROAPTIEKA ieškinyje nacionaliniam teismui pateiktus teiginius, pirmiausia tikslinga nustatyti, ar ginčijamoje nuostatoje nurodyta veikla patenka į sąvoką „vaistų reklamos“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 86 straipsnio 1 dalį (pirmasis prejudicinis klausimas). Jei atsakymas būtų teigiamas, tuomet prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia pateikti paaiškinimų, leidžiančių patikrinti, ar, atsižvelgiant į valstybės narės laisvę įgyvendinant minėtą direktyvą, Latvijos teisės aktų leidėjas teisingai perkėlė direktyvą į nacionalinę teisę (antrasis ir trečiasis prejudiciniai klausimai).

B. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

26. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad informacijos, skatinančios įsigyti vaistą, skleidimas pagrindžiant tokio įsigijimo būtinybę jo kaina, skelbiant apie specialų pardavimo pasiūlymą ar nurodant, kad jis parduodamas kartu su kitais vaistais (taip pat už mažesnę kainą) arba produktais, patenka į sąvoką „vaistų reklama“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, net jei ši informacija yra susijusi ne su konkrečiu vaistu, o apskritai su nereceptiniais vaistais.

27. Iš tikrųjų, pirma, nors pirmajame prejudiciniame klausime nurodoma Direktyvos 2001/83 VIII antraštinė dalis „Reklama“, šios direktyvos 86 straipsnio 1 dalyje pateikta sąvokos „vaistų reklama“ apibrėžtis taikoma visoms šios antraštinės dalies nuostatomis („Šioje dalyje vaistų reklama <...>“). Taigi, siekiant atsakyti į šį klausimą, iš esmės reikia išsiaiškinti šią nuostatą.

28. Tiesa, kad Direktyvos 2001/83 VIII a antraštinė dalis taip pat susijusi su vaistų reklamos sritimi. Į šios direktyvos antraštinės dalies 88a–90 straipsnius įtrauktos konkrečios taisyklės dėl reklamos visuomenei⁵. Tačiau reklama visuomenei yra viena iš „vaistų reklamos“ kategorijų, kaip apibrėžta šios direktyvos 86 straipsnio 1 dalyje.

29. Antra, turiu pažymėti, kad nors ginčijamoje nuostatoje nurodomi šios išvados 26 punkte minėti trys atvejai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar jie patenka į Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, ar ši nuostata jiems netaikoma dėl visiems trims atvejams bendrų priežasčių.

30. Nors, mano nuomone, šiuos tris atvejus galima nagrinėti atskirai, atsakant į antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus, vis dėlto atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia išsiaiškinti, ar ginčijamoje nuostatoje nurodyta veikla patenka į Direktyvos 2001/83 taikymo sritį, kai ji susijusi su nereceptiniais vaistais apskritai, ar ne.

⁵ 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimas *Novo Nordisk* C-249/09, EU:C:2011:272, 22 punktas).

31. Taip pat reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinį ir Latvijos vyriausybės pateiktą informaciją, ginčijamoje nuostatoje nurodyta veikla susijusi su vaistais, kuriems išduotas leidimas Latvijoje ir kuriems nereikia gydytojo recepto. Vaistų, kuriems neišduotas leidimas⁶, ir receptinių vaistų reklama⁷ yra draudžiama pagal Sąjungos teisę.

32. Taigi, pirmiausia išnagrinėsiu pirmąjį prejudicinį klausimą, atsižvelgdamas į Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies lingvistinį, sisteminių ir teleologinį aiškinimą, paskui palyginsiu analizės rezultata su išvadamis, kurias galima padaryti iš naujausių Teisingumo Teismo sprendimų, visų pirma iš sprendimų *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*⁸ ir *DocMorris*⁹, kuriais šalys remiasi savo rašytinėse pastabose ir atsakymuose į Teisingumo Teismo raštu pateiktus klausimus.

1. Lingvistinis aiškinimas

33. Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalyje sąvoka „vaistų reklama“ apibrėžiama kaip „bet kokia forma teikiama informacija apie vaistus, <...> pirkėjų paieškos veikla ar siūlomos paskatos, skatinančios vaistų skyrimą, tiekimą, pardavimą ar vartojimą“.

34. Pirmiausia turiu pažymėti, kad šioje nuostatoje kalbama apie vaistus daugiskaita ir apie „bet kokios formos“ reklamą.

35. Antra, atsižvelgiant į ginčijamos nuostatos norminį turinį, reikia pabrėžti, kad sąvoka „vaistų reklama“ apima, be kita ko, „vaistų reklamą visuomenei“. *A priori* atrodo, kad veikla, kuriai taikoma minėta nuostata, visiškai atitinka šį apibrėžimą.

36. Trečia, atsižvelgdamas į Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies formuluotę Teisingumo Teismas jau nurodė, kad pranešimo paskirtis yra esminis reklamos požymis, kaip jis suprantamas pagal šią nustatą, ir pagrindinis elementas, pagal kurį reklama atskiriama nuo paprastos informacijos¹⁰.

37. Kaip pripažįsta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nacionaliniai teismai, išnagrinėję visas reikšmingas bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar informacijos skleidimu siekiama reklamos tikslų¹¹. Vis dėlto Teisingumo Teismas nustatė nebaigtinį kriterijų ir aplinkybių, svarbių vertinant, ar pranešimas laikytinas „reklama“, sąrašą, kaip pranešimo autoriaus tapatybė, pranešimo dalykas ir turinys, adresatų grupė ir naudojamos informacijos priemonės¹².

38. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tik siekia paaiškinimų, kurie leistų nustatyti, ar dėl to, kad informacija skleidžiama ne apie konkrečius vaistus, bet apie vaistus apskritai, tokia sklaida nepatenka į sąvoką „vaistų reklama“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalį.

⁶ Šiuo klausimu žr. 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Deutscher Apothekerverband* (C-322/01, EU:C:2003:664, 146 punktas).

⁷ Žr. Direktyvos 2001/83 88 straipsnio 1 dalies 1 įtrauką.

⁸ 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

⁹ 2021 m. liepos 15 d. sprendimas (C-190/20, EU:C:2021:609).

¹⁰ 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimas *MSD Sharp & Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 31 punktas).

¹¹ 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimas *MSD Sharp & Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 33 punktas).

¹² Žr. 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimą *MSD Sharp & Dohme* (C-316/09, EU:C:2011:275, 34, 36, 40 ir 45 punktai).

39. Kaip matyti iš šios išvados 33 punkto, reklaminis pranešimas siekiant skatinti „vaistų skyrimą, tiekimą, pardavimą *ar* vartojimą“ turi būti laikomas patenkančiu į šią sąvoką.

40. Šiomis aplinkybėmis, kadangi sąvokos „vaistų reklama“ apibrėžtyje vartojamas žodis „ar“ nurodant reklamos tikslus („vaistų skyrimas, tiekimas, pardavimas *ar* vartojimas“), vien to, kad informacijos skleidimu siekiama skatinti vaistų pardavimą ir nebūtinai jų vartojimą, kuri kartais sunku nustatyti, pakanka įrodyti, kad toks skleidimas patenka į šios sąvokos taikymo sritį.

41. Kaip ir visos šalys, išskyrus EUROAPTIEKA, laikausi nuomonės, kad informacijos apie nereceptinius vaistus skleidimas iš principo gali turėti įtakos vartotojo sprendimui pirkti. Svarbu ne vartotojo perkamas vaistas, o tai, kad informacijos skleidimas skatina vartotoją pirkti produktą, priklausantį plačiai nereceptinių vaistų kategorijai. Be to, pripažinus, kad informacijos apie vaistus skleidimas apskritai nėra reklama, į Direktyvos 2001/83 VIII ir VIII a antraštinių dalių taikymo sritį taip pat nepatektų ir informacijos apie tam tikros kategorijos vaistus, skirtus konkrečiai būklei gydyti, skleidimas. Be to, negalima atmesti galimybės, kad vartotojai automatiškai susies tokią vaistų kategoriją su konkrečiu vaistu, net jeigu jos pavadinimas šioje informacijoje nenurodytas.

42. Dar svarbiau, kaip matyti iš ginčijamos nuostatos formuluotės, ja draudžiama skleisti informaciją, skatinančią pirkti vaistus. Taigi atrodo, jog tam, kad būtų taikomas šioje nuostatoje įtvirtintas draudimas, toks platinimas turi skatinti („raginti“) vaistų prekybą („pirkimą“). Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo išvadas, reklamos tikslas yra išankstinė ginčijamos nuostatos taikymo sąlyga ir apibrėžia jos taikymo sritį. Taigi, ši nuostata turi būti laikoma patenkančia į Direktyvos 2001/83 taikymo sritį, nes šios direktyvos VIII ir VIII a antraštinėse dalyse derinama vaistų reklamos sritis¹³.

43. Šį argumentą patvirtina sisteminis Direktyvos 2001/83 aiškinimas.

2. Sisteminis aiškinimas

44. Aiškindamas sąvoką „vaistų reklama“, Teisingumo Teismas teigė, kad Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalyje nustatyta bendroji taisyklė, kuri taikoma visais atvejais, kai reikia nustatyti, ar veikla turi vaistų reklamos požymių¹⁴. Be to, Teisingumo Teismas paaiškino, kad šios direktyvos 87 straipsnyje numatyti bendrieji principai, taikomi visoms vaistų reklamos rūšims ir dalims¹⁵. Iš esmės, kalbant apie reklamą visuomenei, šios direktyvos 88 straipsnyje taip pat nustatyti tokie bendrieji principai.

45. Taigi, pirma, sąvoka „vaistų reklama“ turi būti apibrėžta plačiai, kad apimtų ir mažiau aiškius atvejus, kai nėra akivaizdu, ar jie patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

46. Šiomis aplinkybėmis tai, kad Direktyvos 2001/83 VIII a antraštinėje dalyje esančio 89 straipsnio 1 dalies b punkto pirmoje įtraukoje numatyta, jog bet kokia visuomenei skirta vaisto reklama turi pateikti pavadinimą, man neatrodo lemiamas veiksnys, nes tai yra tik viena iš vaistų, kuriems taikoma šios direktyvos 86 straipsnio 1 dalyje pateikta bendra sąvoka, reklamos kategorijų. Be to, nors, kaip teigia Lenkijos vyriausybė, vaistų reklama galėtų būti susijusi tik su

¹³ Dėl Direktyvoje 2001/83 atlikto suderinimo apimties žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 20 punktas).

¹⁴ 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimas *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, 24 punktas).

¹⁵ 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimas *Novo Nordisk* (C-249/09, EU:C:2011:272, 25 punktas).

konkrečiu produktu, pareiga aiškiai jį identifikuoti būtų įtvirtinta ne su tam tikromis reklamos formomis susijusiose specialiose nuostatose, bet šią reklamą reglamentuojančiose Direktyvos 2001/83 bendrosiose nuostatose.

47. Antra, suprantu Teisingumo Teismo poziciją, pagal kurią Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalis taikoma visais atvejais, kai būtina nustatyti, ar veikla turi vaisto reklamos požymių, t. y. Sąjungos teisės aktų leidėjas, kiek tai susiję su a sistema, pagal kurią reikia vertinti vaistų reklamos veiklos atitiktį Sąjungos teisei, norėjo teikti pirmenybę ne pirminės teisės, o šios direktyvos nuostatoms.

48. Iš tiesų manant, kad tokia nuostata, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, nepatenka į Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, tai reikštų, kad bent jau tarpvalstybiniu atveju šios nuostatos norminis turinys ir jos poveikis vidaus rinkai turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į pirminę teisę, visų pirma – į SESV įtvirtintas pagrindines laisves.

49. Kaip matyti iš šalių ginčo, kuriame dalyvaudama EUROAPTIEKA teigia, kad ginčijama nuostata susijusi ne su vaistinės parduodamais vaistais, bet su jos veikla, negalima atmesti galimybės, kad nacionalinės teisės nuostata, kuria apskritai nustatomi vaistų reklamos draudimai, esant tarpvalstybinėms situacijoms gali būti siejama ir su laisvu prekių judėjimu, ir su laisve teikti paslaugas. Teisingumo Teismas iš esmės nagrinėja tokią nacionalinės teisės nuostatą atsižvelgdamas tik į vieną iš šių dviejų pagrindinių laisvių, jei paaiškėja, kad viena iš jų yra papildoma kitos atžvilgiu ir gali būti su ja susieta.

50. Nagrinėjamu atveju ginčijama nuostata nėra susijusi su vaistininko veiklos vykdymu ar pačia pardavimo paslauga, bet reguliuoja tam tikrą parduodamų vaistų reklamos formą¹⁶.

51. Atsižvelgiant į laisvą prekių judėjimą, ginčijama nuostata galėtų būti laikoma „pardavimo sąlygas reglamentuojančiomis nuostatomis“, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, ir atitinka dvi Sprendime *Keck et Mithouard*¹⁷ nustatytas sąlygas, o dėl šios priežasties nepatenka į SESV 34 straipsnio taikymo sritį¹⁸.

52. Valstybės narės gali laisvai uždrausti tokios veiklos rūšis, kurioms taikoma ginčijama nuostata, ir tokiems draudimams iš esmės netaikoma jokia jų atitiktis Direktyvai 2001/83 ir (arba) SESV įtvirtintoms pagrindinėms laisvėms kontrolė. Valstybės narės neprivalo įvesti tokių draudimų, nors ši veikla galėtų daryti įtaką vartotojų elgesiui¹⁹. Mano nuomone, būtent dėl priežasčių, kokios minimos šios išvados 47 punkte, teisės aktų leidėjas pasirinko Direktyvą 2001/83 kaip pagrindą, remiantis kuriuo turi būti vertinama vaistų reklamos atitiktis Sąjungos teisei.

53. Tokiomis aplinkybėmis Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies bendrosios taisyklės pobūdis patvirtina aiškinimą, kad vaistų reklama apskritai, kaip antai nurodyta ginčijamoje nuostatoje, taip pat patenka į „vaistų reklamos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią pirmąją nuostatą. Šį argumentą patvirtina teleologinis direktyvos aiškinimas.

¹⁶ Atsižvelgdamas į tai Sprendime *DocMorris* Teisingumo Teismas nusprendė, kad šiame sprendime nagrinėjama reklaminė veikla, t. y. reklaminis žaidimas, kurio dalyviai gali laimėti kasdieniame gyvenime naudojamus daiktus (išskyrus vaistus), nepatenka į „vaistų reklamos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalį. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad reklaminis pranešimas apie receptinių vaistų prekybos paštu paslaugą platinimas, nors juo ir nesiekama reklamuoti konkrečių vaistų, yra papildomas elementas, palyginti su šių vaistų pardavimo skatinimu, kuris yra galutinis reklamos tikslas. Žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *DocMorris* (C-190/20, EU:C:2021:609, 31 punktą).

¹⁷ 1993 m. lapkričio 24 d. sprendimas (C-267/91 ir C-268/91, EU:C:1993:905).

¹⁸ Pagal analogiją žr. 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *DocMorris* (C-190/20, EU:C:2021:609, 35 punktą).

¹⁹ Šiuo klausimu žr. šios išvados 41 punktą.

3. Teleologinis aiškinimas

54. Teisingumo Teismo jurisprudencijos analizė leidžia manyti, kad, teleologinio aiškinimo požiūriu, sąvoka „vaistų reklama“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2001/83 86 straipsnį, turi būti apibrėžta taip, kad apimtų bet kokius informavimo, siūlymo ar skatinimo veiksmus, galinčius kelti pavojų visuomenės sveikatai.

55. Iš tiesų visuomenės sveikatos apsauga yra esminis Direktyvos 2001/83 tikslas. Dėl savo gydomojo poveikio vaistai labai skiriasi nuo kitų prekių. Dėl tokio poveikio, jeigu vaistai vartojami nesant būtinybės arba neteisingai, jie gali labai pakenkti sveikatai, o pacientas negali to suvokti juos vartodamas²⁰.

56. Kaip pripažino Teisingumo Teismas, negalima atmesti galimybės, kad tam tikra rizika susijusi ir su nereceptinių vaistų vartojimu²¹. Latvijos vyriausybės teigimu, ši rizika ypač aktuali žmonėms, kurie vartoja įvairius vaistus nepasitarę su gydytoju. Šios vyriausybės nuomone, net *a priori* nekenksmingi vaistai gali turėti nepageidaujamą šalutinį poveikį, jeigu vartojami kartu su kitais vaistais. Be to, kelių nereceptinių vaistų, kurių sudėtyje yra tos pačios sudedamosios dalys, vartojimas gali lemti sunkų perdozavimą.

57. Pripažindamas šią riziką Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos 2001/83 88 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 89 ir 90 straipsniuose, kurie yra įtraukti į jos VIII a antraštinę dalį (siejant šiuos straipsnius su 45 konstatuojamąja dalimi), numatė, kad nereceptinių vaistų reklama visuomenei nėra draudžiama, o leidžiama laikantis šioje direktyvoje nustatytų sąlygų ir apribojimų²².

58. Direktyvos 2001/83/EB 87 straipsnio 3 dalyje numatytas reikalavimas vaistų reklamai skatinti protingai vartoti vaistus objektyviai juos pristatant, nepervertinant jų savybių ir neklaidinant. Mano nuomone, šia nuostata siekiama užkirsti kelią ne konkretaus vaisto reklamai, bet neprotingą vaistų vartojimą sukeliančiai reklamai apskritai.

59. Mano nuomone, iš jurisprudencijos matyti, kad aiškindamas sąvoką „vaistų reklama“ Teisingumo Teismas atsižvelgė į visuomenės sveikatos apsaugos tikslo reikšmę tiek, kiek jo aiškinimas leidžia pasiekti šį tikslą²³.

60. Šiuo klausimu, kaip minėjau, vaistų reklama apskritai gali paveikti vartotojų elgesį²⁴, o tai prieštarauja šiam visuomenės sveikatos apsaugos tikslui, ir kelti pavojų jų sveikatai²⁵.

²⁰ Šiuo klausimu žr. 2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Apothekerkammer des Saarlandes ir kt.* (C-171/07 ir C-172/07, EU:C:2009:316, 31 ir 32 punktai).

²¹ Žr. 2020 m. spalio 1 d. Sprendimą *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)* (C-649/18, EU:C:2020:764, 94 punktas).

²² Žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimą *ratiopharm* (C-786/18, EU:C:2020:459, 40 punktas).

²³ Pavyzdžiui, 2009 m. balandžio 2 d. Sprendime *Damgaard* (C-421/07, EU:C:2009:222) Teisingumo Teismas išaiškino, kad trečiojo asmens informacijos apie vaistą skleidimas turėtų būti laikomas „vaistų reklama“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalį. Konstatavęs, kad šios direktyvos tekste nėra jokių nuorodų į reklamos užsakovus (20 ir 21 punktai), Teisingumo Teismas iš tiesų pažymėjo, kad vaistų reklama gali padaryti žalos visuomenės sveikatai, kurios apsauga yra esminis šios direktyvos tikslas, net jeigu ją vykdo nesusijęs trečiasis asmuo (22 punktas).

²⁴ Žr. šios išvados 41 punktą.

²⁵ Žr. šios išvados 56 punktą.

61. Darytina išvada, kad lingvistinis, sisteminis ir teleologinis sąvokos „vaistų reklama“ aiškinimas reiškia, kad į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti teigiamai. Šiais išaiškinimais grindžiamų teiginių nepaneigia išvados, kurias galima padaryti remiantis sprendimais *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*²⁶ ir *DocMorris*²⁷, nes jų negalima pritaikyti šioje byloje nagrinėjamam atvejui.

4. Sprendimas „*A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*“

62. Priminsiu, kad Sprendimo *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*²⁸ 50 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2001/83 86–100 straipsniuose, esančiuose VIII ir VIII a antraštinėse dalyse, siekiama reglamentuoti reklaminio pranešimo turinį ir konkrečių vaistų reklamos būdus, tačiau jais nereglamentuojama vaistų pardavimo internetu paslaugų reklama. Todėl, Teisingumo Teismo nuomone, į šias nuostatas nereikia atsižvelgti, visų pirma nagrinėjant klausimą, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama taikyti nacionalinės teisės aktus, neleidžiančius vaistinėms pateikti reklaminius pasiūlymus, kuriais siekiama suteikti nuolaidą, kai bendra vaistų užsakymo kaina viršija tam tikrą sumą.

63. Taigi atrodo, kad byloje, kurioje priimtas Sprendimas *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*²⁹, nagrinėjami reklamos veiksmai *a priori* yra panašūs į tuos, kurie draudžiami pagal šioje byloje ginčijamą nuostatą. Dėl šio panašumo galima manyti, kad šis sprendimas gali būti taikomas šioje byloje, todėl Direktyva 2001/83 nėra reikšminga atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą.

64. Vis dėlto bylos, kurioje priimtas Sprendimas *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*³⁰, aplinkybės skiriasi nuo šios bylos aplinkybių.

65. Iš tiesų pirmojoje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai, draudžiantys vaistinėms teikti reklaminius pasiūlymus, kuriais siekiama suteikti bendros kainos nuolaidą, yra netiesiogiai susiję su vaistais ir jų reklama³¹, o ginčijama nuostata aiškiai ir tiesiogiai susijusi su vaistų reklama visuomenei.

66. Dar svarbiau, kad byloje, kurioje priimtas Sprendimas *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)*³², pateiktas klausimas, kaip matyti iš jo formuluotės ir 28 punkto, iš esmės buvo susijęs su nacionalinės teisės aktu, kuriuos valstybė narė, kur teikiamos nereceptinių vaistų internetinės prekybos paslaugos, taiko kitoje valstybėje narėje įsteigtam šios paslaugos teikėjui, atitiktimi Sąjungos teisei. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šioje byloje norėjo patikrinti šiuos nacionalinės teisės aktus, remdamasis SESV 34 straipsniu, Direktyvos 2001/83 85c straipsniu ir (arba) Direktyvos 2000/31/EB 3 straipsniu³³.

²⁶ 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

²⁷ 2021 m. liepos 15 d. sprendimas (C-190/20, EU:C:2021:609).

²⁸ 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

²⁹ 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

³⁰ 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

³¹ Ja buvo siekiama atkreipti dėmesį į farmacininko veiklą, kuris pagal šiuos teisės aktus neturėtų nei pritraukti klientų, naudodamas profesijos orumui prieštaraujančiais būdais ir priemonėmis, nei skatinti savo pacientus piktnaudžiauti vaistais.

³² 2020 m. spalio 1 d. sprendimas (C-649/18, EU:C:2020:764).

³³ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės prekybos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės prekybos direktyva) (OL L 178, 2000, p. 1).

67. Pažymėjęs, kad vaistų pardavimo internetu paslaugos nepatenka į Direktyvos 2000/31³⁴ taikymo sritį ir kad Direktyvos 2001/83 85c straipsnyje nurodomos šios pirmosios direktyvos nuostatos, Teisingumo Teismas išnagrino pateiktą klausimą, atsižvelgdamas į Direktyvą 2000/31. Iš tiesų, remiantis Direktyvos 2000/31 logika, informacinės visuomenės paslaugų teikėjui paprastai taikomi valstybės narės, kurioje jis yra įsisteigęs (buveinės valstybės narės), nacionalinės teisės aktai. Taigi reikalavimai informacinės visuomenės paslaugoms, patenkančioms į koordinuojamą sritį, gali būti nustatyti buveinės valstybėje narėje arba, atsižvelgiant į Direktyvos 2000/31 3 straipsnio 4 dalyje nustatytus apribojimus, kitose valstybėse narėse. Vis dėlto šioje byloje nagrinėjami teisės aktai yra valstybės narės, kurioje įsisteigęs paslaugų teikėjas, teisės aktai.

5. Dėl Sprendimo „DocMorris“

68. Byloje, kurioje priimtas Sprendimas *DocMorris*³⁵ (jis priimtas po prašymo priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje) į Teisingumo Teismą buvo kreiptasi dėl klausimo, ar pagal Direktyvos 2001/83 VIII antraštinės dalies, ypač 87 straipsnio 3 dalies, nuostatas draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, neleidžiančios užsakomąją vaistų prekybą paštu vykdančiai vaistinei organizuoti reklaminę akciją kaip reklaminį žaidimą, kuriame dalyviams siūloma laimėti ne vaistus, o kitus kasdieniame gyvenime naudojamus daiktus, o dalyvavimo žaidime sąlyga – žmonėms skirto receptinio vaisto užsakymas pateikiant receptą.

69. Teisingumo Teismas šiame sprendime išsakė nuomonę, kad tokia reklaminė akcija nepatenka į Direktyvos 2001/83 VIII dalies nuostatų taikymo sritį.

70. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas nustatė, kad nagrinėjama buvo ne konkretaus vaisto, o visų receptinių vaistų asortimento, kuriuo prekiaavo minėta vaistinė, reklama. Prieš padarydamas šią išvadą Teisingumo Teismas šio sprendimo 21 punkte pažymėjo, kad tokia reklamine akcija buvo siekiama paveikti klientą, kad jis pasirinktų ne tam tikrą vaistą, bet vaistinę, kurioje perka tą vaistą, nes šis antrasis pasirinkimas vykdomas po pirmojo.

71. Teleologinio aiškinimo požiūriu, svarbu tai, kad minėta reklama nebuvo tokia, kuri skatintų neracionalų vaistų vartojimą, priešingai nei veikla, kuriai taikoma ginčijama nuostata. Vaistams įsigyti buvo būtina iš anksto gauti gydytojo, turinčio teisę skirti vaistus, receptą.

72. Kita vertus, dėl šios išvados 41 punkte jau minėtų priežasčių veikla, kuriai taikoma ginčijama nuostata, gali paskatinti vartotojus pirkti daugiau vaistų, taip pat ir tada, kai ji apskritai susijusi su nereceptiniais vaistais. Iš tiesų, atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose aiškiai nurodyta, kad, kai reklama susijusi su vaistais, kaip šiuo atveju, turi būti taikomos reklamos taisyklės, net jei reklamoje aiškiai neminima jokio konkretaus vaisto.

6. Išvada dėl pirmojo prejudicinio klausimo

73. Atsižvelgiant į vienareikšmes išvadas, išplaukiančias iš Direktyvos 2001/83 86 straipsnio 1 dalies lingvistinio, sisteminio ir teleologinio aiškinimo, ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad informacijos, skatinančios pirkti vaistą, platinimas, pagrindžiantis tokio pirkimo būtinybę vaisto kaina, skelbiant apie specialų pardavimo pasiūlymą

³⁴ Žr. 2020 m. spalio 1 d. Sprendimą *A (Vaistų reklama ir pardavimas internetu)* (C-649/18, EU:C:2020:764, 32 punktą).

³⁵ 2021 m. liepos 15 d. sprendimas (C-190/20, EU:C:2021:609).

ar nurodant, kad vaistas parduodamas kartu su kitais vaistais (įskaitant už mažesnę kainą) ar produktais, gali patekti į „vaistų reklamos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, net jei ši informacija yra susijusi ne su konkrečiu vaistu, o apskritai su nereceptiniais vaistais.

C. Dėl antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų

74. Antruoju ir trečiuoju prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 3 dalis ir 90 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal šias nuostatas valstybei narei draudžiama nustatyti draudimus, neatitinkančius šios direktyvos 90 straipsnyje nustatytų draudimų, kai šie draudimai susiję su reklama, skatinančia neprotingą vaistų vartojimą (pirmasis šių prejudicinių klausimų aspektas), ir ar ginčijamoje nuostatoje įtvirtinti tokie draudimai (antrasis minėtų prejudicinių klausimų aspektas).

75. Pirmiausia turiu pažymėti, kad nors antrasis prejudicinis klausimas, kaip jį suformulavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, paremtas prielaida, kad Direktyvos 2001/83 90 straipsnis yra susijęs su draudžiamomis reklamos formomis, vis dėlto šioje nuostatoje numatyti draudimai susiję su vaisto reklamos visuomenei turiniu³⁶. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad bet kuriuo atveju ginčijamoje nuostatoje įtvirtinti draudimai neatitinka šios direktyvos 90 straipsnyje nustatytų draudimų.

1. Dėl priimtinumų

76. Prieš pradėdant nagrinėti šiuos klausimus turiu priminti, kad savo rašytinėse pastabose EUROAPTIEKA, nors ir netiesiogiai, teigia, kad antrasis ir trečiasis prejudiciniai klausimai, kuriuos pateikė prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra nepriimtini. Bendrovės nuomone, šie klausimai nėra svarbūs sprendžiant ginčą, nes jie susiję su Direktyvos 2001/83 nuostatų aiškinimu, o ginčijama nuostata nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį.

77. Reikia konstatuoti, kad pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ginčijama nuostata patenka į Direktyvos 2001/83 taikymo sritį, o antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus reikia nagrinėti tik tuo atveju, jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai. Atsižvelgiant į mano teigiamą atsakymą į pirmąjį klausimą, nėra pagrindo manyti, kad antrasis ir trečiasis klausimai akivaizdžiai nėra svarbūs sprendimui pagrindinėje byloje priimti. Taigi, mano nuomone, šie klausimai yra priimtini.

2. Dėl esmės

78. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad į antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų pirmąjį aspektą reikia atsakyti neigiamai.

³⁶ Žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654), kurio 36 punkte Teisingumo Teismas paaiškino, kad Direktyvos 2001/83 90 straipsnyje nustatyti konkretūs vaistinių preparatų reklamos turinio reikalavimai, draudžiant naudoti keletą konkrečių elementų.

79. Šie du klausimai, vertinami kartu, grindžiami Direktyvos 2001/83 aiškinimu, pagal kurį jos 90 straipsnyje nustatytas išsamus draudimų sąrašas dėl vaisto reklamos turinio visuomenei, o pagal direktyvos 87 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms leidžiama nustatyti kitus draudimus, skatinančius racionalų vaisto vartojimą.

80. Tokį Direktyvos 2001/83 aiškinimą Teisingumo Teismas pateikė Sprendime *Gintec*³⁷, kurį nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

81. Šiame sprendime Teisingumo Teismas visų pirma išsakė nuomonę, ar, nesant Direktyvoje 2001/83/EB aiškaus draudimo reklamuoti vaistus rengiant loterijas, tokia reklama yra leidžiama pagal šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalį³⁸.

82. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad nors Direktyvoje 2001/83 nenustatyta konkrečių taisyklių dėl vaistų reklamos organizuojant loterijas, tokia reklama draudžiama, be kita ko, pagal šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalį, jeigu ji skatina neprotingą šio vaisto vartojimą, lemia tiesioginį jo platinimą visuomenei ir nemokamų pavyzdžių dalijimą.

83. Siekdamas padaryti šią išvadą Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad tokia reklama nėra priimtina atsižvelgiant į būtinybę užkirsti kelią perteklinei ir neapgalvotai reklamai, galinčiai paveikti visuomenės sveikatą. Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad šios direktyvos 87 straipsnio 3 dalyje pakartojama, kad vaistų reklama turi skatinti protingą jų vartojimą³⁹. Galiausiai pritardamas kai kurių vyriausybių išsakytai pozicijai Teisingumo Teismas konstatavo, kad vaisto reklama organizuojant loterijas skatina neprotingą ir pernelyg didelį to vaisto vartojimą, nes jis pateikiamas kaip dovana ar prizas, ir taip trukdoma vartotojui objektyviai įvertinti šio vaisto vartojimo būtinybę⁴⁰.

84. Darytina išvada, kad, kiek tai susiję su antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų pirmuoju aspektu, Direktyvos 2001/83 87 straipsnio 3 dalis ir 90 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad šios nuostatos nedraudžia valstybei narei nustatyti draudimų, neatitinkančių šios direktyvos 90 straipsnyje nustatytų draudimų, jei šie draudimai taikomi reklamai, skatinančiai neprotingą vaistų vartojimą.

85. Dėl antrojo šių prejudicinių klausimų aspekto reikia pabrėžti, kad ginčijama nuostata nedraudžiama skleisti paprastos informacijos apie vaistų kainą. Ji taip pat nesusijusi su pareiga nustatyti tam tikrą vaistų kainą. Kita vertus, šia nuostata draudžiama skleisti informaciją, kuria skatinama pirkti vaistą nurodant jo kainą, ypatingą pardavimo ar pardavimo kartu su kitais vaistais ar produktais pobūdį, įskaitant pardavimą už mažesnę kainą.

86. Taigi, kaip nurodžiau šios išvados 72 punkte, ginčijamoje nuostatoje kalbama apie veiklą, kuri gali paskatinti vartotojus pirkti daugiau vaistų, nebūtinai siejant šį pirkimą su jų sveikatos interesais.

³⁷ 2007 m. lapkričio 8 d. sprendimas (C-374/05, EU:C:2007:654).

³⁸ Žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 53 punktas).

³⁹ Žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 55 punktas).

⁴⁰ Žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Gintec* (C-374/05, EU:C:2007:654, 56 punktas).

87. Šiomis aplinkybėmis, kaip atsakymuose į rašytinius Teisingumo Teismo klausimus pažymi Komisija, kaina visada daro poveikį vartotojams ir jie gali būti skatinami pirkti daugiau, nei reikia, jei yra pasiūlymas ar speciali nuolaida. Vartotojams perkant vaistus, pirmenybė turi būti teikiama jų sveikatai (profilaktikai ar gydymui), o ne galimiems ekonominiams interesams ar finansinei naudai, susijusiai su pirkimu per specialius pardavimus arba kartu su kitais vaistais ar produktais.

88. Vaistų pirkimas nesivadovaujant vartotojų sveikatos interesais gali lemti vaistų vartojimą neatsižvelgiant į šiuos interesus, o tai, turint omenyje ir Latvijos vyriausybės⁴¹ nurodytą riziką, yra neprotingas jų vartojimo atvejis.

89. Be to, tai, kad siekiant veiksmingai apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę, be kita ko, reikia, kad vaistai būtų parduodami protingomis kainomis⁴², nepaneigia Direktyvos 2001/83 45 konstatuojamojoje dalyje pripažintos būtinybės užkirsti kelią bet kokiai pernelyg piktnaudžiaujamai ir neapgalvotai reklamai, kuri galėtų paveikti visuomenės sveikatą. Kaip Teisingumo Teismas patvirtino Sprendime *Gintec*⁴³, šis reikalavimas atsispindi direktyvos 87 straipsnio 3 dalyje, numatant, kad vaistų reklama turi skatinti protingą jų vartojimą.

90. Vadinas, į antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų antrą aspektą reikia atsakyti taip, kad su reklama susiję draudimai, kurie skatina pirkti vaistus, grindžiant tokio pirkinio būtinybę jų kaina, paskelbiant specialų pardavimo pasiūlymą arba nurodant, kad vaistai parduodami kartu su kitais vaistais (įskaitant už mažą kainą) arba produktais, yra skirti reklamai, skatinančiai neprotingą vaistų vartojimą.

V. Išvada

91. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus, iš dalies pakeistos 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27/EB, 86 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad informacijos, skatinančios pirkti vaistą, skleidimas pagrindžiant tokio pirkimo būtinybę vaisto kaina, skelbiant specialų pardavimo pasiūlymą arba nurodant, kad vaistas parduodamas kartu su kitais vaistais (įskaitant už mažesnę kainą) arba produktais, gali patekti į „vaistų reklamos sąvoką, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, ir tokiu atveju, kai ši informacija susijusi ne su konkrečiu vaistu, o su nereceptiniais vaistais apskritai.
2. Direktyvos 2001/83, iš dalies pakeistos Direktyva 2004/27, 87 straipsnio 3 dalis ir 90 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad šios nuostatos nedraudžia valstybei narei nustatyti draudimų, neatitinkančių šios direktyvos 90 straipsnyje nurodytų draudimų, kai šie draudimai taikomi reklamai, skatinančiai neprotingą vaistų vartojimą.

Su reklama susiję draudimai, kuriais skatinama pirkti vaistus, grindžiant tokio pirkinio būtinybę jų kaina, paskelbiant specialų pardavimo pasiūlymą arba nurodant, kad vaistai parduodami kartu su kitais vaistais (įskaitant už mažą kainą) arba produktais, yra skirti reklamai, skatinančiai neprotingą vaistų vartojimą.

⁴¹ Žr. šios išvados 56 punktą.

⁴² Žr. 2016 m. spalio 19 d. Sprendimą *Deutsche Parkinson Vereinigung* (C-148/15, EU:C:2016:776, 43 punktas).

⁴³ 2007 m. lapkričio 8 d. sprendimas (C-374/05, EU:C:2007:654, 51 punktas).